



# Bo tillsammans

Nyhetsblad från Riksföreningen Kollektivhus NU • www.kollektivhus.nu sept 2016 nr 39

## Stort intresse för kollektivhus i Sverige...

**Bo tillsammans** har kommit ut under tio år och speglar vad som pågått på kollektivhusfronten. De många grupperna runt om i Sverige har alltid stått i fokus, men mer och mer har också internationella frågor dykt upp.

Länge var de svenska, nya kollektivhusen okända i omvärlden. Tack vare Dick Urban Vestbros insatser med att föreläsa och skriva på engelska har den svenska modellen blivit känd och erkänd som en egen boendeform i stadsmiljö. Den internationella kollektivhuskonferensen i Stockholm 2010 blev en milstolpe. 160 deltagare från 20 olika länder i alla världsdelar var med.

Intresset för Sverige, inte minst märk-



FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

När Växjö Bogemenskap ordnade ett möte i april kom över 160 personer. Intresset för kollektivhus växer också i Sverige.

bart genom mängden studiebesök, böcker och rapporter, har ökat sedan dess, något som också speglas i detta nummer.

**Och första helgen i oktober har många kollektivhus ÖPPET HUS. Se sidan 6!**

KERSTIN KÄRNEKULL

## ... och besöken från omvärlden ökar

**Marina Valdambri från Milano** och kollektivprojektet Chiaravalle besökte bland annat Dunderbacken och Tullstugan i början av juni. Chiaravalle byggs i ett före detta kloster och kommer att få ungefär 50 lägenheter.

I juni kom också ett TV-team från CBS i Sydkorea för att göra intervjuer och filma i Färdknäppen. De var intresserade av bra boende för singlar.

Gracie Strasser, doktorand vid School of Geographical Sciences/Urban Planning and Sustainability at Arizona State University forskar om bofælleskab/bogemenskaper för äldre, i första hand i Danmark. Hon kommer också att intervju svenska forskare.

Fyra socionomstuderande från Busan i Sydkorea besökte Stockholm och fyra kollektivhus i augusti för att skriva en rapport om bogemenskaper som en bra boendeform för singlar och äldre.

Sex boende från kollektivhuset Kankanmori i Tokyo gjorde en rundtur till åtta



I augusti besökte en grupp från kollektivhuset Kankanmori i Tokyo sju svenska kollektivhus.

svenska kollektivhus i Stockholm, Malmö och Lund i slutet av augusti.

I slutet av september besöker en grupp på 35 tyska mastersstudenter vid EBZ (Europeiska utbildningsinstitutet för bostads- och fastighetssektorn) till Stockholm för att studera seniorboende. De kommer också att träffa Ulrika Egerö för

att få veta mer om Kollektivhus Nu och svenska kollektivhus.

I september kommer också professor Hiroko Mizumura från Toyouniversitetet tillsammans med doktoranden Saiko Watanabe till Stockholm för att studera äldreboende och kollektivboende.

KERSTIN KÄRNEKULL

# Kollektivhus och flyktingar

Vad kan vi göra? Hur kan vi hjälpa?

Frågorna ställdes i många kollektivhus när den stora flyktingvågen kom för ett år sedan. Många engagerade sig. I det här numret ger vi några exempel på vad som gjorts och görs. Vi tar gärna emot fler berättelser för kommande nummer.

## Regnbågen hyrde ut lägenhet

I **Regnbågen i Lund** började diskussionerna redan när de första larmen kom om akuta problem att hitta tak över huvudet för flyktingarna. Skulle vi erbjuda vårt gäst- rum? Eller köpa våningssängar till den två- rumslägenhet som strax skulle bli ledig?

Vi vred och vände på frågan på flera husmöten och kom till slut fram till att erbjuda den lediga tvåan till en nyanländ flykting/familj som fått uppehållstillstånd. Normalt kräver vi att de som vill bo i vårt hus själva anmäler sitt intresse via det kommunala bostadsbolagets kö. Eftersom detta var ett avsteg från de normala rutiner- na beslutade styrelsen att alla boende skulle få säga sitt, i en sluten omröstning.

Det visade sig att alla var positiva. Men också att majoriteten ville att vi så långt möjligt skulle hålla fast vid det vanliga för- farandet som bland annat innebär att potentiella hyresgäster intervjuas av en intervjugrupp. Vi enades också om att i första hand försöka få en blivande medbo- ende som åtminstone kunde lite engelska. Det kändes viktigt, inte minst för att vi är ett litet hus (20 lägenheter med omkring 25 vuxna och lika många barn)

Sen blev det svårare. När vi bad kom- munen om hjälp att välja ut några familjer fick vi blankt nej. Det enda man kunde



FOTO: ANNE JALAKAS

– Jag vill aldrig flytta härifrån, säger Hanan Mustafa som flyttade in i Regnbågen i mars.

göra var att anvisa den som stod först i den speciella flyktingkön, oavsett om denne var intresserad av kollektivhus eller ej.

**Genom att leta**, bland annat via Komvux, fann vi så småningom några familjer som intervjuades. Intervjugruppen rekomen- derade en av dem, Hanan Mustafa från Libyen som flyttade in med sin fjortonåri- ge son Shino.

För oss som redan bodde här är Hanan en källa till stor glädje. Inte minst njuter vi när hon lagar sitt hemlands specialiteter.

Samtidigt fortsätter en av de boende, Ivette Arroyo, som är engagerad i Flykting- ar Lund, med »språk och mat« i huset. Ett antal flyktingfamiljer kommer några lör- dagar per termin för att prata och laga mat i vårt gemensamma kök.

ANNE JALAKAS

## Anteckningar från Färdknäppens Volontärgrupp

**När flyktingströmmen** till Sverige tilltog under vintern 2015-16, var vi några boende i Färdknäppen som träffades för att se vad vi kunde hjälpa till med.

Till en början var det några som hjälpte till på Katarina kyrkas asylboende och andra som lagade mat för EU-migranter i Söderhöjdskyrkan.

**Under vårvintern tog vi kontakt** med orga- nisationen *Internationella bekantskaper*, som har språkcaféer på flera av Stockholms museer.

Internationella bekantskaper annonse-

rade i sin deltagarlista att ett nytt språkcafé skulle starta på Färdknäppen.

Vi träffades i vår matsal varje onsdag 10.00-11.30. Tiden är inte optimal, men det är bara då vi kan låna matsalen.

Det första tillfället var 16 mars. Fem spända svenskar pratade med två deltagare.

Så småningom bildades en fast grupp med några italienare, ett par från Mexico, en finska och en från Bolivia.

Det kom fem till sju deltagare per gång. Ibland pratade vi i grupp, ibland behövde någon hjälp med en läxa från *svenska för invandrare* eller *svenska som andra språk*.

En onsdag lagade vi italiensk mat och vid ett tillfälle fick två deltagare hjälp med att förbereda sig för en kommande jobb- intervju.

**Stämningen var god** och alla lärde sig något av varandra. Inför sommaruppehållet i slu- tet av maj, bestämde vi oss för att göra gemensamma utflykter under sommaren.

Detta har vi dock inte blivit av. Men vi planerar att fortsätta vårt språkcafé i höst.

MARIANNE ISAKSSON



Drakfesten på Fiolen drog mycket folk. På bilden demonstrerar Ali hur man bygger drakar på afghanskt vis. Till vänster Tove Havstad och Leora.

## Drakfest och granncafé på Fiolen

**Flyktingkrisen engagerade många** av de boende i Fiolen i Lund, ett hus med 65 stora och små medlemmar. Man har skapat ett facebook-baserat nätverk för vänliga grannar i Lund och aktivt arbetat för att lära känna de 16 familjer som flyttat in i ett transitboende alldeles intill.

Flera grann-caféer har ordnats och till ett bjöd man via Facebook in grannar från hela stadsdelen. Den gången kom ett 30-tal familjer som fikade, spelade pingis, pysslade och lekte.

Drakarnas dag hölls på nationaldagen, som just i år sammanföll med första dagen i den muslimska fastemånaden Ramadan.

**Minst hundra personer** deltog i dagen som bjöd på en rad aktiviteter. Det blev flagghissning med allsång och fika, tipsrunda i skogen, såpbubbleshow, salsauppvisning och pingisturnering. Och naturligtvis drakbygge. Några ensamkommande flyktingpojkar från Afghanistan höll i drakbygget och hjälpte alla att bygga egna drakar.

En ung man från Syrien som erbjudits tak över huvudet när boendekrisen var

som värst förra hösten kom tillbaks den här dagen och höll i en show och workshop för barnen i breakdance. Det blev också en konsert med musiker från Syrien och besökande sångare från Tyskland. Dagen avslutades med vegetarisk middag, lagad av frivilliga boende i Fiolen.



### Middag för asyl-demonstranter

**I slutet av sommaren** demonstrerade många asylsökande på Mynttorget mot den nya asyllagen som trädde i kraft den

På Fiolen funderar man på fortsatta aktiviteter. Läxcafé för barn, språkträning med föräldrar, matklubb, film, danskväll och pyssel är några av idéerna.

ANNE JALAKAS

20 juli. De hade kommit från hela landet och sov på golv och soffor.

När Refugees Welcome i Stockholm ville ha hjälp med mat till dem var vi några i kollektivhuset Södra station som nappade.

Först var det sagt att det skulle bli 300 vilket vi inte har plats för i huset, så då skulle maten levereras till annan plats.

Till slut blev det dock bara ett hundratal och de fick plats i vår matsal. Vi gick god hjälp med matlagningen av Subhi från Syrien.

När riksdagen öppnas för hösten kommer det säkert att bli fler demonstrationer och mer matlagning för dem i vårt hus.

INGRID SILLÉN

# Samhällsbygge för gemensamt ansvar

**Hur ska bostadsbyggandet och samhället organiseras för att bidra till invånarnas känsla av sammanhållning och gemensamt ansvar? Frågan diskuteras inte bara i Sverige utan i många andra länder.**

**Men svaren skiljer sig åt högst avsevärt.**

**Det blev uppenbart när det europeiska nätverket av stads- och boendeforskare (ENHR) träffades i Belfast i juni 2016 under rubriken "Governance, Territory and Housing".**

Termen »governance« markerar att beslut om mark och bostäder inte bör fattas genom traditionell toppstyrning utan i en mer demokratisk process som involverar fler.

### Första konferensen

Årets konferens var den första som även tog upp gemenskaps- och kollektivhusboende, »cohousing«. Idén om att planera för ett alternativt levnadssätt idag fångades upp med hjälp av begreppet »Collaborative Housing«. Forskningsbidrag hade lämnats in från tjugo länder, de flesta europeiska

men även från Kina och Argentina.

Det visade sig att »Collaborativ Housing« hade olika betydelse beroende på ländernas historia och dagens samhällsvillkor. Termen kunde i forskningsrapporterna beteckna ett ingående samarbete mellan boenden i ett och samma hus med privata och gemensamma utrymmen, såsom i svenska kollektivhus. Men också tolkas som samarbete mellan boenden i ett antal fristående hus som i Danmark, eller mellan boenden i ett och samma bostadsområde motsvarande beteckningen grannskapsområde. Ordet översattes också som »cooperation« (kooperation). På ett generellt plan användes också beteckningen »social« i betydelsen avsett för socialt utsatta. Dessa skilda betydelser innebar givetvis svårigheter till jämförelser mellan länder och kulturer, men skapade också fortsatt nyfikenhet.

Trots skillnader återkom en rad gemensamma målsättningar med den nya typen av hus som uppförs i flera länder idag och som speglar behovet av alternativa levnadssätt. Här betonas samarbete i boendet,

demokrati, jämställdhet, självbestämmande, emancipation och meningsskapande. Idéerna hänger samma med den feministiska rörelsen och samhälleliga mål om social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Ambitionerna är i stort sett desamma men praktiken skiljer sig beroende på regelsystem och ekonomiska förhållanden.

### Sverige – bästa kollektivhuslandet

En fransyska på konferensen utnämnde Sverige till kollektivhusens förlovade land – kollektivhus som en möjlighet för alla.

Att detta inte alls är fallet vet dock alla som i självorganiserade grupper söker skapa ett nytt kollektivhus eller som köar för att komma in i ett redan etablerat.



EVA SANDSTEDT, FÄRDKNÄPPEN, SOM DELTOG I KONFERENSEN MED STÖD AV KOLLEKTIVHUS NU

## Pressmeddelande

# Kollektivhus Nu kritiserar utredning om bostadsbyggandet

**Det behövs fler** som bygger bra bostäder att leva i. En statlig utredning »Plats för fler som bygger mer« (SOU 2015:105) har just varit ute på remiss för synpunkter. Utredningen är otillräcklig, säger Kollektivhus Nus ordförande *Ulrika Egerö*. Bostadsbyggandet beskrivs på samma gamla vanliga enkelspåriga sätt, det vill säga fler bostäder utan kvalitet och utan tanke på annat än kvadratmetrar och pris.

Idag frågar många människor efter alternativ till vanliga bostäder. Startargrupper runt om i landet vill ha bostadsgrupper med mindre lägenheter men mer gemensamma ytor. Många vill ha bostadsgemenskaper där barn kan växa upp med många vuxna omkring sig. Den stora gruppen singlar söker naturlig gemenskap med andra där de bor. Många seniorer letar efter boendeformer för ett aktivt och tryggt liv på äldre dar. Alla dessa grupper

vill också vara med och forma sitt boende tillsammans och ta gemensamt ansvar.

Långsiktigt uthålligt boende handlar om mer än fler billiga bostäder utan socialt innehåll. Goda exempel finns. Kollektivhuset Sofielund i Malmö är nyligen inflyttat. Fler är på gång bland annat i Trosa, Göteborg, Gerlesborg och Stockholm. Över 50 startargrupper, förmodligen minst det dubbla, är aktiva runt om i Sverige – men de är inte hörda och respekterade i bostadsbyggandet. Den här utvecklingen har utredningen totalt missat.

**Utredningen har också missat** att samma engagemang finns runt om i Europa. Tyskland, Nederländerna, Danmark är kända för sina många gräsrotsinitiativ i form av bygg- och bostadsgemenskaper. Finland fick en ny lagstiftning för att underlätta gruppbyggande förra året. UK Cohousing Net-

**»Regeringen måste lyssna på dem som vill ha ett alternativt bostadsbyggande.«**

work har just publicerat en rapport »Cohousing: Shared Futures« tillsammans med London School of Economics om hur kommuner, centrala myndigheter och finansärer kan arbeta för att samarbeta med engagerade startargrupper.

**Den engelska rapporten** tar alltså upp precis de frågor som »Plats för fler som bygger mer« borde ha behandlat. Regeringens måste lyssna på dem som vill ha ett alternativt bostadsbyggande, avslutar *Ulrika Egerö*, om man menar allvar med att uppmuntra fler aktörer!

KERSTIN KÄRNEKULL

# Kollektivboende minskar klimatavtryck

**Mathew Daly, forskare i Sydney, har gjort en intressant sammanställning av olika kollektivhus och ekobyar och hur de bidrar till minskad miljöpåverkan. Fredrik Sundberg, som har skrivit sitt exjobb om samma ämne, kommenterar.**

**Våren 2014** gjorde jag som examensarbete en fallstudie för att se om en hyresgäst i kollektivhuset Färdknäppen i Stockholm har mindre klimatpåverkan än en som bor i en vanlig bostad. Slutsatsen var att detta var fallet, mycket beroende på att man kan bo på mindre yta när man har gott om gemensamma lokaler. Det berodde däremot inte på gemensam utrustning eller på delade måltider, vilket överraskade mig.

Den australiensiske forskaren Mathew Daly skrev förra året en konferensartikel om ett liknande tema; *“Practicing sustainability: lessons from a sustainable cohousing community/Att leva uthålligt: Lärdomar från uthålliga kollektivboenden”*.

I artikeln jämför Daly ett antal kollektivboenden och klimatavtrycksberäkningar för dessa, innan han dyker djupare in i en fallstudie av det australiensiska kollektivhuset Murundaka community. Ett av hans 15 exempel är Färdknäppen. Dalys slutsats är kortfattat att miljömässigt hållbara beteenden tenderade att spridas bland de boende i kollektivboendet. Som exempel nämner han att de boende påverkade varandra till att sopsortera, dela bil, äta tillsammans och bedriva viss egen odling. Slutsatsen verkar rimlig tycker jag efter min fallstudie av Färdknäppen, och många kollektivboende håller säkert med.

**Den mest intressanta** delen av Dalys studie är jämförelsen av olika kollektivboendes klimatpåverkan per person med motsvarande konventionellt boende. Kollektivboendet i ekobyen Earthhaven i USA hävdas ge upphov till låga 30 procent klimatpåverkan medan Färdknäppens invånare hamnar på omkring 75 procent jämfört med vanligt boende.

Det finns säkert en viss osäkerhet i jämförelserna, men resultatet är ändå intressant. Jag har funderat på möjliga orsaker till de stora variationerna, från drygt 25 procent till 125 procent och har några olika teorier.



FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Muncksjö gård, en ekologisk bogemenskap med 100 lägenheter ingår i Dalys jämförelse. Här är utsläppet av koldioxid 50 procent mindre per person än i ett konventionellt boende.

Den första är att det kan handla om hur stor klimatpåverkan ett motsvarande konventionellt boende har. För Färdknäppen innebär konventionellt boende i ett flerbostadshus i Stockholms innerstad sannolikt ett förhållandevis klimatmässigt bra alternativ. Färdknäppens procentuella minskning blir då inte så stor, även om de absoluta koldioxidutsläppen är låga. En ekoby som Earthaven i USA har kanske procentuellt väldigt mycket lägre klimatpåverkan än motsvarande vanliga boende, som kan innebära minst ett par bilar och en bostad på några hundra kvadratmeter.

Min andra teori är att de olika klimatavtrycken har att göra med kollektivboendens olika karaktär när det gäller självförsörjning. Ett kollektivboende liknande Färdknäppen har en hög nivå av kollektivism, dvs. man delar på många resurser samtidigt som man i hög grad är beroende av extern försörjning. Ett mer ekobyliknande kollektivboende kan ha en högre grad av självförsörjning och därför relativt sätt lägre klimatpåverkan.

Denna slutsats är på sätt och vis i linje med min studie av Färdknäppen, nämligen att förbrukning av extern energi i form av el och värme, samt konsumtion av mat ger upphov till en avsevärt mycket större del av boendets klimatpåverkan än konsumtion av hushållsrelaterade föremål i

form av möbler och husgeråd mm. Om energi och mat produceras lokalt finns kanske en större potential att minska klimatavtrycket, jämfört med att dela på saker?

FREDRIK SUNDBERG, planarkitekt i Haninge kommun och författare till *“Cohousing and resource use. A study of the Färdknäppen cohousing”* (2014).

## Två nya kollektivhusföreningar i Göteborg

Två nya föreningar för 40+ har bildats under Boihops paraply; Boihop Högsbo med Barbro Fischer som ordförande, barbro\_fischer at hotmail.com och Boihop Östra Kålltorp med Agneta Johansson som ordförande, agnetajoh at telia.com.

Boihop fortsätter med att driva ”Kollektivhus för alla” genom att söka nya markanvisningar och ”Kollektivhus i ombyggnadsprojekt” genom att söka samarbete med fastighetsägare och stadsdelsnämnder i centrala Göteborg. Ombyggnadsgruppen leds av Marianne Fagberg, marianne.fagberg at gmail.com.

Ordförande i Boihop är Inga Alander, boihop@gmail.com.

# Penninglös betalning i Fortuna

Kollektivhuset Fortuna ligger centralt i Helsingborg i Helsingborg och ägs av Helsingborgshem. Huset har flera fina gemensamma lokaler och alla boende är med i någon arbetsgrupp. Man har gemensamma måltider en gång i veckan med ett eget och ganska roligt system för betalning.

Åshild Henriksen, tidigare ordförande, berättar att nästan alla i huset är med och äter. Man måste stryka sig på en lista i förväg om man inte kommer. En eller två personer ansvarar för inköp, matlagning, servering och städning. De som äter betalar med poäng, som tilldelas matlagaren. Att äta kostar två poäng för vuxna, ett för barn. Matlagaren använder dessa poäng att äta för själv, om man är två deltar man på poängen. Om du lagar mat för 15 vuxna och två barn får du alltså 32 poäng och kan



FOTO: ÅSHILD HENRIKSEN

Fadi Abdel-all tar för sig av maten i Fortunas matsal.

äta fritt 16 gånger. Den som lagar betalar alltså inköpen och det varierar i kostnad, beroende på tid och möjligheter. Generellt är alla nöjda med maten. Detta system har

fungerat utmärkt i 26 år, säger Åshild, som har varit med hela tiden.

ANN MARI ENGEL

## Smågrupper – ett sätt att utveckla gemenskapen?

**Bogemenskapen Dunderbacken** blev till under början av september 2010 då de flesta av oss flyttade in i vårt nybyggda hus. Första året var ett slags smekmånad och framtiden var ljus och utan moln på himmelen. Men tiden gick och det dök upp problem och vissa konflikter blev synliga. I det läget beslöt vi att bilda små samtalsgrupper om högst fem personer. Tanken var att lära känna varandra bättre och samtidigt stärka gemenskapen.

Grupperna fick var sin samtalsledare och sammansättningen skedde slumpvis – vi gick helt enkelt i bokstavordning. Grupperna skulle vara små så alla fick komma till tals och samtalen skulle ske under sekretess så att man kunde tala i förtroende. Förslag till teman var tre: *Hur kom jag in i gemenskapen, vilka förväntningar hade jag* och slutligen *förslag till förbättringar*.

Grupperna kom igång och uppslutningen var stor – alla i huset deltog! Diskussionerna blev livliga och mycket kretsade till en början kring aktuella konflikter. I den lilla gruppen hände mycket

som stärkte gemenskapen; vi fick lära känna varandra bättre och inte minst våra förväntningar och förhoppningar. Förslagen till förbättringar blev många och sammanställdes sedan av en arbetsgrupp som underlag för det fortsatta arbetet. Flera grupper fortsatte att träffas många gånger och utvärderingen av iden med smågrupper blev mycket positiv.

**Efter ett år gjorde vi en nystart** med smågrupper men med en annan slumpmässig sammansättning. Även denna gång fungerade det bra men grupperna blev inte lika långvariga. Som en följd av detta bildades en gemenskapsgrupp för att mer permanent utveckla gemenskapen i huset. Bland annat tog vi upp tanken med faddrar för alla nyinflyttade. En arbetsgrupp tog fram en »Lathund för faddrar« som hjälp när man slussar in nya boende i gemenskapen.

Funderar ni på att starta samtalsgrupper – tveka inte i synnerhet om ni är en nybildad bogemenskap!

AXEL OTTEN



FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Färdknäppens kör underhåller besökarna vid ett öppet hus. 2015 kom 200 intresserade.

## Öppet hus i kollektivhusen 1–2 oktober

Många hus tar emot besökare under en av dessa dagar. Det görs på en rad olika sätt: Loppmarknad, kaffeservering, programverksamhet, barnaktiviteter eller bara genom att bjuda in till information och besök i de gemensamma utrymmena.

Det finns glädjande nog ett växande intresse i landet för att skapa nya kollektivhus och många är nyfikna. Information om vilka hus som deltar, öppettider med mera finns på Kollektivhus NU:s hemsida [www.kollektivhus.nu](http://www.kollektivhus.nu).

**Välkommen!**



FOTO: KERSTIN KÄRNEKULL

Dick Urban Vestbro (t.h.) intervjuar Giovanni Bucco om det italienska cohousingnätverket med 8500 medlemmar i Milano 2011.

## 52 år som kollektivhusaktivist

**Allt började** med ett examensarbete om kollektivhus som Dick Urban skrev tillsammans med Ingrid Jussil 1964.

Grundstenen »Kollektivhus från enkökhushus till bogemenskap« från 1982 beskrev kollektivhusens historia i Sverige och i västvärlden och följdes av en rad forskningsprojekt, som alla på ett lika föredömligt och strukturerat sätt fångade in utvecklingen på kollektivhusfronten. Som avslutning skrev Dick Urban en översikt över kollektivhusforskningen i Sverige, som kom 1993.

Dick Urban var handledare till den japanska arkitekten Ikuko Koyabe, som skrev sin doktorsavhandling om Färdknäppen. Idag finns fyra »svenska« kollektivhus i Japan, med stöd av Ikukos forskning.

Dick Urban har skrivit eller medverkat i minst 20 böcker om kollektivhus sedan examensarbetet 1964. 51 års publicistisk verksamhet!

Dick Urban har också föreläst flitigt, inte minst internationellt.

### Aktivisten befolkade byggnaden

1981 fick Dick Urban ett av förstaprisen i Stockholms stads idéävling om kollektivhus med skriften »Nycklar till kollektivt boende«.

Kollektivhus Nu, en förening för kollektivhusen i Sverige, bildas 1981 och Dick Urban var stödmedlem från starten. 2005

tog han initiativet till att väcka *Kollektivhus Nu* ur dess dåvarande sömn och till nyhetsbrevet Bo Tillsammans. Dick Urban var föreningens ordförande från nystarten till 2014 och sedan vice till 2016.

### Nätverk med andra

Den första internationella konferensen om kollektivhus genomfördes i Stockholm 2010. Dick Urban spelade en huvudroll som organisatör och medverkande.

Konferensen blev en succé, från bussrundturerna till olika kollektivhus till det avslutande nätverksmötet med kollektiv-

## Ny översikt av bygg- och bogemenskaper

**Runt om i Europa** tar grupper av människor initiativ till boendereformer som bygger på gemenskap och samarbete. Kollektivhus, ekobyar, bofaællesskaber, Wohnprojekte, Baugemeinschaften, bygg- och bogemenskaper, Centraal Wonen – begreppen är många och verkligheten ännu mer varierad.

En ny skrift på tyska och engelska »Europa Gemeinsam Wohnen/Europe Cooperative Housing« ger en efterlängtat översikt. Utgivare är den bostadspolitiska intresseorganisationen Wohnbund e.V. i Tyskland som bett 16 författare från 11 länder att ge en bild av läget för gemenskapsboendet i respektive land. Dick Urban

husorganisationer från andra länder.

*Experimentcity 2010* med Berlin som utgångspunkt och boken *Cohousing Cultures* (2012) är ännu ett exempel på Dick Urbans nätverkande liksom EU-projektet CoElderly tillsammans med England, Italien och Polen 2012-2014.

**Upptäcktsresaren** placerade ett utsiktstorn på kollektivhustaket. Eller snarare artiklar på engelska i en rad olika sammanhang, något som bidragit till att göra de svenska kollektivhusen kända runt om i världen. *Europa Gemeinsam Wohnen* (2015), är ett lysande exempel där Dick Urban medverkar med en kunnig beskrivning av de svenska kollektivhusens historia. Se notisen nedan!

### Käre forskare, författare, aktivist, organisatör och upptäcktsresande!

Tack vare dig står kollektivhusen i Sverige på en stabil grund.

Din forskning har bidragit till att vidga bilden av kollektivhusens historia. Din aktivism och organisationsförmåga har spridit idéerna över hela världen.

Ditt sätt att leda, samarbeta och stötta andra och att ständigt leta efter vägar framåt har varit inspirerande.

Vi vill verkligen tacka dig ur alla våra hjärtan!

KERSTIN KÄRNEKULL

### Tal till Dick Urban Vestbro när han avtackades som mångårig ordförande i Kollektivhus Nu i maj 2016.

Vestbro har skrivit avsnittet om Sverige.

### Skillnaderna är stora

mellan länderna. Men det finns också många gemensamma drag; nästan alla projekt startas av människor utan egna erfarenheter av alternativt boende eller av byggande men med en dröm om ett annat sätt att bo. Och alla startargrupper möter först ointresse eller motstånd när de försöker genomföra sina idéer. Men uppmuntrande nog blir fler och fler projekt verklighet, till glädje för de boende och till stor inspiration för oss andra.

KERSTIN KÄRNEKULL

# Baskisk rapport om gemenskapsboende för äldre

I **Baskien i norra Spanien** har en grupp arkitekter med det spännande namnet *Omsorgens arkitektur* intresserat sig för kollektiva boendeformer för äldre. I en omfattande rapport redovisar de sina erfarenheter från flera spanska orter och från danska, svenska och tyska boenden.

»Det handlar mindre om en vetenskaplig studie än om ett material för diskussion och utvecklingsarbete«, säger författarna. Materialet är stort – närmare 270 sidor. Vilket säger något både om frågans vikt och om hur mycket som idag finns att hämta runt om i Europa.

Forskarna har valt att se åldrandets utmaningar genom genusperspektivens prisma. Det är viktigt i ett land dominerat av en patriarkal kultur. De har också valt att fokusera på Baskien, en provins utan ett enda exempel på gemenskapsboende för äldre (men om jag förstått rätt, flera cohousing-projekt på gång. I Spanien lär det finnas cirka tio sådana boenden för äldre).

Jag överraskas av att så många som två tredjedelar av spanska seniorer i en undersökning gjord förra året säger sig ha en idé om gemenskapsboende/cohousing. Är 'kollektivhus' lika välkänt bland svenska seniorer?

## Ambitiös datainsamling

Inte mindre än 16 boendeprojekt ingår i studien, varav fem i Stockholm\*. Alla är mycket detaljerat dokumenterade i planer, tabeller och foton. Mest intressant är hur forskarna försökt fånga den sociala miljön; hur samarbeten organiseras, konflikter hanteras, nya medlemmar antas/avslås och sedan integreras, osv. Därefter följer en lika noggrann jämförelse mellan husen i olika avseenden.

Som en överkurs erbjuder forskarna en djupdykning i det baskiska (och spanska) samhällets karaktär (familjen en central enhet) jämfört med hur de uppfattar de andra tre länderna (staten överordnad), och vad sådana skillnader innebär för möjligheten till alternativa boendeformer. Samarbetet mellan civilsamhälle och stat, juridiska regelverk och boendets ekonomiska organisation hör till de viktiga dimensioner som behandlas.

Och omsorgen då? Bland allt gott kollektivt boende möjliggör löser det inte självklart åldrandets omsorgsproblem. De tycker sig också förstå att konfliktrisken är större i hus för alla generationer, där uppfattningen om skötsel, ordning mm kan skilja mycket mellan yngre och äldre.

Netto är fördelarna klart övervägande, menar rapporten. Att hålla sig aktiv, att ha nära till andra, att samarbeta och leva i en gemenskap är utomordentligt värdefullt när en åldras.

## Rapporten avrundar

Juridiska regelverk måste ofta ändras – vilket kräver ett aktivt arbete från civilsamhället. Den ekonomiska organisationen är en central del för att kollektivboendet ska fungera liksom vad forskarna kallar 'rumslig organisation'.

Slutligen fångar rapporten upp alla de dimensioner i samvaron och de sociala processer som påverkar projektets 'hållbarhet'. Även här finns mycket att läsa och lära av. Detsamma gäller analysen av genusfrågor i det kollektiva boendet, som ägnas en längre avslutande diskussion.

Jag menar att rapporten är väl värd att spridas internationellt, dvs översättas till engelska. De avsnitt som gäller Baskien kan utgå, och den noggranna dokumentationen av enskilda projekt kanske kan ersättas av summeringar. Men som helhet är rapporten ett mycket bra bidrag till den idag snabbt växande cohousing-rörelsen i Europa.

Låt oss hoppas att kollektivhusrörelsen finner vägar att lösa översättning och spridning av denna liksom av andra viktiga produktioner – vår egen *Gemenskap och samarbete* bland dem.

BERTIL EGERÖ

\* Stockholmshuset är Dunderbacken, Elvinggården, Färdknäppen, Sjöfarten och Sockenstugan.

Irati Mogollón García och Ana Fernández Cubero, *Arquitecturas del cuidado; Viviendas colaborativas para personas mayores. Un acercamiento al contexto vasco y las realidades europeas. Zeberio 2016*. Rapporten finns att laddas ner på <http://bit.ly/2c5jv9a>

## Kollektivhus NU

Det här är nummer 39 av BO TILLSAMMANS som är föreningen Kollektivhus NU:s nyhetsblad.

För detta nummer ansvarar vår huvudredaktör Kerstin Kärnekull i samarbete med Anne Jalakas. Nästa nummer kommer ut i december 2016.

Styrelsen i Kollektivhus NU 2016

**Ordförande:**



Ulrika Egerö, Dunderbacken, Stockholm  
[ulrika.egero@gmail.com](mailto:ulrika.egero@gmail.com)

**Kassör:**



Birgitta Nordström, Sockenstugan, Stockholm

**Övriga styrelsemedlemmar:**

Anita Persson, Färdknäppen, Stockholm  
Niklas Krantz, Kombo, Stockholm  
Inga Alander, Boihop, Göteborg  
Bertil Egerö, Slottet, Lund  
Ann Marie Engel, Tullstugan, Stockholm  
Anita Nilsson, Sjöfarten, Stockholm

**Webbredaktör:** Niklas Krantz  
[hemsidan@kollektivhus.nu](mailto:hemsidan@kollektivhus.nu)

Vill du prenumerera på vårt elektroniska nyhetsbrev? Skicka e-post till [info@kollektivhus.nu](mailto:info@kollektivhus.nu)

På hemsidan [www.kollektivhus.nu](http://www.kollektivhus.nu) finns listan över kollektivhus i Sverige.

## Medlemskap

Föreningar/kollektivhus betalar efter antal lägenheter, se hemsidan. Enskilda personer kan bli stödmedlemmar för 100 kr/år, gärna mer som en gåva. Plusgirokonto 43 88 62-5. Ange namn och e-post.

[www.kollektivhus.nu](http://www.kollektivhus.nu)

## Kollektivhus NU på Facebook

Du kan få reda på vad som händer kring bogemenskap m.m. om du går in på Kollektivhus NU:s fansida [www.facebook.com/pages/Kollektivhus-NU/135622309786723](http://www.facebook.com/pages/Kollektivhus-NU/135622309786723). Det finns också en facebookgrupp där du kan söka eller annonsera om lägenheter i kollektivhus, »Kollektivhuslägenheter«, och en diskussionsgrupp för oss som bor i kollektivhus eller som vill starta nya bogemenskaper, »Kollektivhus-forum«.